యుద్ధ తంత్రాల పరిణామం మరియు రక్షణ జర్నలిజం

1. యుద్ధ తంత్రాలలో మార్పులు (Evolution of Modern Warfare):

- **మెకనైజ్డ్ ఫోర్సెస్ (Mechanized Forces):** 1980ల నాటి నుండే ట్యాంకులు, ఆర్మర్డ్ పర్సనల్ క్యారియర్లు (APC), మరియు అటాక్ హెలికాప్టర్ల సమన్వయంతో కూడిన 'కాంబ్యాట్ గ్రూప్' భావన ప్రాధాన్యత సంతరించుకుంది.
- **సాంకేతికత మరియు ఖచ్చితత్వం:** ఆధునిక యుద్ధాలలో ప్రత్యక్ష ముఖాముఖి పోరాటం (Close Combat) కంటే, సుదూర లక్ష్యాలను ఛేదించే క్షిపణులు, అత్యాధునిక మందుగుండు సామాగ్రి (State-of-the-art munitions) కీలక పాత్ర పోషిస్తున్నాయి.
- **మేధస్సు మరియు శారీరక శక్తి (Brain and Brawn):** ఆధునిక యుద్ధంలో సైనికుడికి కేవలం శారీరక దార్ఢ్యమే కాకుండా, సంక్లిష్టమైన సాంకేతిక పరిజ్ఞానాన్ని నిర్వహించగలిగే మేధోశక్తి కూడా అంతే అవసరం.

2. రక్షణ జర్నలిజం మరియు సామాజిక అవగాహన:

- మార్క్ టల్లీ మరియు బర్ఖా దత్ వంటి జర్నలిస్టులు యుద్ధ క్షేత్రం నుండి ప్రత్యక్ష కథనాలను అందించడం ద్వారా, సైనికుల మానసిక స్థితిని మరియు యుద్ధ తంత్రాల పరిణామాన్ని సామాన్యులకు పరిచయం చేశారు.

3. గ్యాలంట్రీ అవార్డులు - ప్రాముఖ్యత (Gallantry Awards & Recognition):

- **అశోక చక్ర:** ఇది శాంతి కాలంలో అందించే అత్యున్నత సైనిక పురస్కారం. అంతరిక్ష మిషన్ల వంటి అత్యంత సాహసోపేతమైన, దేశ ప్రతిష్టను పెంచే పనులకు కూడా వీటిని బహుకరిస్తారు (ఉదా: గ్రూప్ కెప్టెన్ శుభాన్షు శుక్లా).
- **అవార్డుల అర్హత:** గ్యాలంట్రీ అవార్డులు కేవలం శత్రువుతో నేరుగా తలపడినప్పుడే కాకుండా, శత్రువుల దాడికి అవకాశం ఉన్న ప్రమాదకరమైన వాతావరణంలో (Hostile Environment) క్లిష్టమైన మిషన్లను విజయవంతంగా పూర్తి చేసినప్పుడు కూడా అందిస్తారు (ఉదా: ఆపరేషన్ సిందూర్).
- **పౌరసత్వం మరియు గౌరవం:** విదేశీ పౌరసత్వం ఉన్న వ్యక్తులకు భారతీయ గ్యాలంట్రీ అవార్డులు లభించవు (ఉదా: సునీతా విలియమ్స్), కానీ వారి ప్రతిభను గుర్తించి పద్మ భూషణ్ వంటి పౌర పురస్కారాలతో గౌరవించడం జరుగుతుంది.

ముఖ్యమైన అంశాలు (KEY TAKEAWAYS FOR UPSC):

- **Defence Studies:** సాంకేతికత పెరిగినప్పటికీ, యుద్ధ క్షేత్రంలో సైనికుడి పాత్ర మరియు వ్యూహాత్మక నిర్ణయాలు అస్థిరంగా ఉంటాయి.
- **Ethics & Governance:** జాతీయ పురస్కారాల ఎంపికలో ఉండే నిబంధనలు మరియు వాటి వెనుక ఉన్న నైతిక విలువలను అర్థం చేసుకోవడం ముఖ్యం.
- **Current Affairs:** ఆపరేషన్ సిందూర్ మరియు అంతరిక్ష పరిశోధనలలో భారత వైమానిక దళం (IAF) పాత్రపై అవగాహన అవసరం.

టాటా స్టీల్ మైనింగ్ - కీలక విశ్లేషణ

నేపథ్యం (Background):

జార్ఖండ్‌లోని రామ్‌గఢ్ జిల్లా మైనింగ్ కార్యాలయం (DMO), టాటా స్టీల్ లిమిటెడ్‌కు **₹1,755 కోట్ల** డిమాండ్ నోటీసు జారీ చేసింది. పశ్చిమ బొకారో కోలియరీ (West Bokaro Colliery) నుండి అనుమతించిన పరిమితి కంటే ఎక్కువ బొగ్గును వెలికితీసినందుకు ఈ జరిమానా విధించారు.

పరీక్షా కోణంలో ప్రధానాంశాలు (CORE ANALYTICAL POINTS):

1. చట్టపరమైన ఉల్లంఘన (Statutory Violation):

- **కాలపరిమితి:** FY 2000-01 నుండి FY 2006-07 మధ్య కాలంలో ఈ ఉల్లంఘన జరిగినట్లు అధికారులు పేర్కొన్నారు.
- **అంశం:** అనుమతించిన మైనింగ్ సామర్థ్యం కంటే సుమారు **16.24 మిలియన్ టన్నుల** బొగ్గును అదనంగా వెలికితీశారని ఆరోపణ.
- **ఆధారం:** సుప్రీంకోర్టు గతంలో 'అక్రమ మైనింగ్' (Illegal Mining) పై ఇచ్చిన మైలురాయి వంటి తీర్పులోని సూత్రాల ఆధారంగా ఈ జరిమానాను లెక్కించారు.

2. నియంత్రణ సంస్థల పాత్ర (Regulatory Framework):

- **SEBI నిబంధనలు:** ఈ సమాచారాన్ని టాటా స్టీల్ 'SEBI (LODR) నిబంధనలు, 2015' ప్రకారం స్టాక్ ఎక్స్ఛేంజీలకు వెల్లడించింది. లిస్టెడ్ కంపెనీలు తమపై పడే భారీ ఆర్థిక ప్రభావాల గురించి పెట్టుబడిదారులకు తెలియజేయడం తప్పనిసరి.
- **MMDR చట్టం:** మైనింగ్ పరిమితుల ఉల్లంఘనలు సాధారణంగా *Mines and Minerals (Development and Regulation) Act, 1957* పరిధిలోకి వస్తాయి.

3. రిట్రోస్పెక్టివ్ అసెస్‌మెంట్ (Retrospective Assessment):

- గతంలో (దాదాపు 20 ఏళ్ల క్రితం) జరిగిన మైనింగ్ కార్యకలాపాలను ఇప్పుడు సమీక్షించి జరిమానాలు విధించడాన్ని 'రిట్రోస్పెక్టివ్ అసెస్‌మెంట్' అంటారు. ఇది మైనింగ్ రంగంలో పెట్టుబడుల స్థిరత్వంపై ప్రభావం చూపుతుంది.

యూపీఎస్సీ మెయిన్స్ దృక్పథం (UPSC PERSPECTIVE):

- **వనరుల నిర్వహణ (Resource Management):** సహజ వనరుల వెలికితీతలో పారదర్శకత మరియు ప్రభుత్వ అనుమతులకు కట్టుబడి ఉండటం ఎంత ముఖ్యమో ఈ కేసు తెలియజేస్తుంది.
- **న్యాయపరమైన అంశాలు:** సుప్రీంకోర్టు తీర్పులు (Common Cause vs Union of India వంటివి) అక్రమ మైనింగ్‌కు సంబంధించి 'కంపెన్సేషన్' (నష్టపరిహారం) ఎలా ఉండాలో నిర్దేశించాయి. అధికారులు ఇప్పుడు అదే సూత్రాలను ప్రైవేట్ సంస్థలకు వర్తింపజేస్తున్నారు.
- **ఆర్థిక ప్రభావం:** ఇలాంటి భారీ పెనాల్టీలు పరిశ్రమల ఆర్థిక ఆరోగ్యంపై మరియు ఈజ్ ఆఫ్ డూయింగ్ బిజినెస్ (Ease of Doing Business) పై చూపే ప్రభావంపై చర్చ జరగాల్సిన అవసరం ఉంది.

1. షెడ్యూల్ 5 మరియు 6: ప్రాథమిక వ్యత్యాసాలు

భారత రాజ్యాంగం గిరిజన ప్రాంతాల పరిపాలన కోసం ప్రత్యేక నిబంధనలను రూపొందించింది.

అంశం	5వ షెడ్యూల్ (Schedule 5)	6వ షెడ్యూల్ (Schedule 6)
వర్తించే ప్రాంతాలు	అస్సాం, మేఘాలయ, త్రిపుర, మిజోరం మినహా మిగిలిన రాష్ట్రాల్లోని గిరిజన ప్రాంతాలు (ఉదా: ఆంధ్రప్రదేశ్, తెలంగాణ).	కేవలం అస్సాం, మేఘాలయ, త్రిపుర, మిజోరం (AMTM) రాష్ట్రాలకే పరిమితం.
నిర్వహణ సంస్థ	**ట్రైబల్ అడ్వైజరీ కౌన్సిల్ (TAC)** - ఇది కేవలం సలహా ఇచ్చే సంస్థ.	**అటానమస్ డిస్ట్రిక్ట్ కౌన్సిల్స్ (ADC)** - వీటికి శాసన, న్యాయ మరియు కార్యనిర్వాహక అధికారాలు ఉంటాయి.
గవర్నర్ పాత్ర	రాష్ట్ర చట్టాలను గిరిజన ప్రాంతాలకు వర్తింపజేయాలా లేదా అనేది గవర్నర్ నిర్ణయిస్తారు.	స్వయంప్రతిపత్తి కలిగిన కౌన్సిల్స్‌కు భూమి, అడవులు మరియు సామాజిక ఆచారాలపై చట్టాలు చేసే అధికారం ఉంటుంది.

---

2. సమత వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ ఆంధ్రప్రదేశ్ (1997) - మైలురాయి తీర్పు

ఈ తీర్పును '**సమత తీర్పు**' అని కూడా పిలుస్తారు. ఇది గిరిజన భూముల్లో మైనింగ్‌కు సంబంధించి అత్యంత శక్తివంతమైన తీర్పు.

- **నేపథ్యం:** ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం గిరిజన ప్రాంతాల్లోని (షెడ్యూల్డ్ ప్రాంతాలు) భూములను ప్రైవేట్ మైనింగ్ కంపెనీలకు లీజుకు ఇవ్వడాన్ని సవాలు చేస్తూ 'సమత' అనే స్వచ్ఛంద సంస్థ ఈ కేసు వేసింది.
- **తీర్పు ముఖ్యాంశాలు:**

1. **ప్రైవేట్ లీజులు చెల్లవు:** షెడ్యూల్డ్ ప్రాంతాల్లోని ప్రభుత్వ భూమిని ప్రైవేట్ వ్యక్తులకు లేదా కంపెనీలకు మైనింగ్ కోసం లీజుకు ఇవ్వడం రాజ్యాంగ విరుద్ధం.
2. **'రాష్ట్రం' కూడా ఒక వ్యక్తి వంటిదే:** రాజ్యాంగంలోని 5వ షెడ్యూల్ ప్రకారం, గిరిజనేతరులకు భూమి బదిలీ చేయకూడదనే నిబంధన ప్రభుత్వానికి (State) కూడా వర్తిస్తుంది.
3. **ప్రభుత్వ సంస్థలకు మినహాయింపు:** కేవలం ప్రభుత్వ రంగ సంస్థలు (PSUs) లేదా గిరిజన సహకార సంఘాలు మాత్రమే అక్కడ మైనింగ్ చేపట్టవచ్చు.
4. **లాభాల్లో వాటా:** మైనింగ్ ద్వారా వచ్చే నికర లాభాల్లో కనీసం **20%** నిధులను ఆ ప్రాంత అభివృద్ధికి (విద్య, ఆరోగ్యం, మౌలిక సదుపాయాలు) కేటాయించాలని కోర్టు పేర్కొంది.

3. పోటీ పరీక్షల కోసం విశ్లేషణాత్మక అంశాలు (UPSC/GROUP-1 POINTS)

- **PESA చట్టం (1996):** 5వ షెడ్యూల్ ప్రాంతాల్లో గ్రామసభలకు స్వయంపాలన అధికారాన్ని కల్పించే చట్టం. మైనింగ్ లీజులు ఇచ్చే ముందు గ్రామసభ అనుమతి తప్పనిసరి.
- **అటవీ హక్కుల చట్టం (FRA 2006):** గిరిజనులకు అటవీ భూములపై ఉన్న హక్కులను గుర్తిస్తుంది. మైనింగ్ ప్రాజెక్టుల వల్ల గిరిజనులు విస్థాపన (Displacement) కాకుండా ఇది రక్షణ కల్పిస్తుంది.

- **సవాళ్లు:** సమత తీర్పు ఉన్నప్పటికీ, అనేక రాష్ట్రాలు 'ఎమినెంట్ డొమైన్' (Eminent Domain) అధికారాలను ఉపయోగించి భూసేకరణ చేయడం మరియు ప్రైవేట్ భాగస్వామ్యాన్ని ప్రోత్సహించడం వివాదాస్పదమవుతోంది.

మైనింగ్ మరియు పరిశ్రమల అభివృద్ధి అవసరమే అయినప్పటికీ, రాజ్యాంగం కల్పించిన 'డిస్ట్రిబ్యూటివ్ జస్టిస్' (Distributive Justice) ప్రకారం గిరిజనుల హక్కులను కాపాడటం ప్రభుత్వాల బాధ్యత. సమత తీర్పు ఈ సమతుల్యతను కాపాడటంలో కీలక పాత్ర పోషిస్తోంది.

ఎలోన్ మస్క్ మరియు భారత్: వ్యూహాత్మక విశ్లేషణ

నేపథ్యం (Context):

ఇటీవల ఎలోన్ మస్క్ నేతృత్వంలోని **స్టార్‌లింక్ (Starlink)** సంస్థ మేఘాలయ ప్రభుత్వంతో అవగాహన ఒప్పందం (Letter of Intent) కుదుర్చుకుంది. గతంలో మహారాష్ట్ర, గుజరాత్, గోవాలతో కూడా ఇలాంటి ఒప్పందాలు జరిగాయి. ఇది మస్క్ యొక్క అంతరిక్ష (SpaceX), ఆటోమొబైల్ (Tesla), మరియు ఆర్టిఫిషియల్ ఇంటెలిజెన్స్ సంస్థలకు భారత్ ఒక కీలక మార్కెట్ అని స్పష్టం చేస్తోంది.

పరీక్షా కోణంలో ప్రధానాంశాలు (CORE ANALYTICAL POINTS):

1. స్టార్‌లింక్ మరియు శాటిలైట్ కమ్యూనికేషన్ (Satcom):

- **లక్ష్యం:** మారుమూల ప్రాంతాలకు హై-స్పీడ్ ఇంటర్నెట్ అందించడం.
- **సవాళ్లు:** భారత ప్రభుత్వం భద్రతా పరమైన అంశాలను (Security Implications) క్షుణ్ణంగా పరిశీలిస్తోంది, అందుకే తుది అనుమతులు ఇంకా పెండింగ్‌లో ఉన్నాయి.
- **ప్రాధాన్యత:** భారత్ వంటి విస్తారమైన భౌగోళిక ప్రాంతం ఉన్న దేశంలో శాటిలైట్ ఇంటర్నెట్ డిజిటల్ విభజనను (Digital Divide) తగ్గించగలదు.

2. గ్లోబల్ సప్లై చైన్ అంతరాయాలు - హీలియం సంక్షోభం:

- **మధ్యప్రాచ్యం (West Asia) ప్రభావం:** ఇరాన్ యుద్ధం మరియు **స్ట్రెయిట్ ఆఫ్ హార్ముజ్ (Strait of Hormuz)** దిగ్బంధనం వల్ల ప్రపంచ సరఫరా గొలుసు దెబ్బతింది.
- **హీలియం ప్రాముఖ్యత:** స్పేస్ ఎక్స్ (SpaceX) రాకెట్ ట్యాంకులను ప్రెషరైజ్ చేయడానికి, మరియు టెస్లాకు అవసరమైన సెమీకండక్టర్ల తయారీలో (Etching process) హీలియం అత్యవసరం.
- **కారణం:** ప్రపంచ హీలియం ఉత్పత్తిలో మూడో వంతు వాటా ఉన్న ఖతార్ నుండి సరఫరా నిలిచిపోవడంతో ధరలు రెట్టింపు అయ్యాయి.

3. భారత్ పాత్ర (India's Strategic Role):

- సరఫరా గొలుసులో తలెత్తిన అస్థిరతను సమన్వయం చేయడంలో భారత్ కీలక పాత్ర పోషించగలదని మస్క్ భావిస్తున్నారు.

- **చైనా+1 వ్యూహం (China Plus One Strategy):** చైనాపై ఆధారపడటాన్ని తగ్గించుకోవాలని చూస్తున్న గ్లోబల్ టెక్ దిగ్గజాలకు భారత్ ఒక నమ్మకమైన ప్రత్యామ్నాయంగా ఎదుగుతోంది.

యూపీఎస్సీ మెయిన్స్ దృక్పథం (UPSC PERSPECTIVE):

- **అంతర్జాతీయ సంబంధాలు (IR):** ఎలోన్ మస్క్ వంటి పారిశ్రామికవేత్తలు అమెరికా ప్రభుత్వ విధానాల్లో (ముఖ్యంగా ట్రంప్ పరిపాలనలో) కీలక పాత్ర పోషించడం 'కార్పొరేట్ డిప్లొమసీ'కి నిదర్శనం.
- **ఆర్థిక వ్యవస్థ (Economy):** టెస్లా వంటి సంస్థలు భారత్‌లో తయారీ యూనిట్లు స్థాపించడం వల్ల 'మేక్ ఇన్ ఇండియా' మరియు ఎలక్ట్రిక్ వెహికల్ (EV) పాలసీకి ఊతం లభిస్తుంది.
- **సైన్స్ & టెక్నాలజీ:** స్పేస్ రంగంలో ప్రైవేట్ భాగస్వామ్యం పెరగడం వల్ల ఇస్రో (ISRO) మరియు ప్రైవేట్ సంస్థల మధ్య పోటీ మరియు సహకారం పెరుగుతుంది.

ముఖ్యమైన కీవర్డ్స్ (KEY TERMS FOR EXAMS):

1. **Satcom (Satellite Communication):** ఉపగ్రహాల ద్వారా సమాచార మార్పిడి.
2. **Strait of Hormuz:** పర్షియన్ గల్ఫ్ మరియు గల్ఫ్ ఆఫ్ ఒమన్‌ను కలిపే వ్యూహాత్మక జలసంధి.
3. **LODR (Listing Obligations and Disclosure Requirements):** స్టాక్ మార్కెట్లో లిస్ట్ అయిన కంపెనీల పారదర్శకత నిబంధనలు.
4. **Sovereign Wealth Funds:** ఒక దేశ ప్రభుత్వం నియంత్రించే పెట్టుబడి నిధులు (ఉదా: సౌదీ అరేబియా, ఖతార్ నిధులు).

భారత్ ట్రైబ్స్ ఫెస్ట్ 2026 – కీలక విశ్లేషణ

నేపథ్యం (Context):

కేంద్ర గిరిజన వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖ మరియు **ట్రైఫెడ్ (TRIFED)** సంయుక్తంగా ఢిల్లీలోని సుందర్ నర్సరీలో నిర్వహించిన 19 రోజుల 'భారత్ ట్రైబ్స్ ఫెస్ట్ 2026' ఘనంగా ముగిసింది. ఇది గిరిజన సంస్కృతి, హస్తకళలు మరియు వ్యవస్థాపకతను ప్రదర్శించే ఒక ప్రతిష్ఠాత్మక వేదిక.

పరీక్షా కోణంలో ప్రధానాంశాలు (CORE ANALYTICAL POINTS):

1. గిరిజన సాధికారత మరియు మార్కెట్ అనుసంధానం:

- **నేరుగా మార్కెట్ యాక్సెస్:** గిరిజన కళాకారులు, స్వయం సహాయక బృందాలు (SHGs) మరియు గిరిజన పారిశ్రామికవేత్తలు తమ ఉత్పత్తులను నేరుగా వినియోగదారులకు విక్రయించేలా ఈ ఉత్సవం తోడ్పడింది.
- **వన ధన్ వికాస్ కేంద్రాలు (VDVKs):** 75కు పైగా VDVKలు పాల్గొనడం ద్వారా అటవీ ఉత్పత్తులకు విలువ జోడింపు (Value Addition) మరియు బ్రాండింగ్‌లో గిరిజన సమాజం సాధించిన పురోగతిని ఇది ప్రతిబింబించింది.

2. 'రీసా' (RISA) బ్రాండ్ ఆవిష్కరణ:

- **వ్యూహాత్మక అడుగు:** మార్చి 18, 2026న 'రీసా' బ్రాండ్‌ను ప్రారంభించడం ఈ ఉత్సవంలో అతిపెద్ద మైలురాయి.
- **లక్ష్యం:** సాంప్రదాయ గిరిజన హస్తకళలను ఆధునిక మరియు అంతర్జాతీయ మార్కెట్లకు అనుగుణంగా డిజైన్ ఆవిష్కరణల (Design Innovation) ద్వారా అభివృద్ధి చేయడం.

3. సంస్థాగత మద్దతు మరియు సహకారం:

- ఈ ఉత్సవంలో భాగంగా జరిగిన '**భారత్ ట్రైబ్స్ బిజినెస్ కాంక్లేవ్**' మరియు '**CSR కాంక్లేవ్**' పాలసీ మేకర్లు మరియు కార్పొరేట్ సంస్థలను ఒకే తాటిపైకి తెచ్చాయి. ఇది గిరిజన ఉత్పత్తుల మార్కెటింగ్ కోసం స్థిరమైన భాగస్వామ్యాలను ఏర్పరచడంలో కీలకపాత్ర పోషిస్తుంది.

యూపీఎస్సీ మెయిన్స్ దృక్పథం (UPSC PERSPECTIVE):

- **ప్రభుత్వ విధానాలు (Governance):** 'ఒకల్ ఫర్ లోకల్' (Vocal for Local) మరియు 'ఆత్మనిర్భర్ భారత్' లక్ష్యాలను సాధించడంలో గిరిజన వ్యవహారాల శాఖ పోషిస్తున్న పాత్రను ఇది వివరిస్తుంది.
- **ఆర్థిక అభివృద్ధి (Inclusive Growth):** గిరిజన కళాకారులకు కేవలం సబ్సిడీలు ఇవ్వడమే కాకుండా, వారిని పారిశ్రామికవేత్తలుగా మారుస్తూ స్థిరమైన జీవనోపాధిని (Sustainable Livelihoods) కల్పించడంపై ప్రభుత్వం దృష్టి సారించింది.
- **సాంస్కృతిక పరిరక్షణ:** ఆధునిక పోకడలకు అనుగుణంగా మారుతూనే, గిరిజన వారసత్వాన్ని మరియు కళారూపాలను కాపాడుకోవడం (Preservation of Heritage) ఈ ఉత్సవం యొక్క అంతర్లీన ఉద్దేశ్యం.

పోటీ పరీక్షల కోసం గుర్తుంచుకోవాల్సిన పదాలు/సంస్థలు:

1. **TRIFED (Tribal Co-operative Marketing Development Federation of India):** గిరిజన ఉత్పత్తుల మార్కెటింగ్ కోసం పనిచేసే నోడల్ ఏజెన్సీ.
2. **Van Dhan Vikas Kendra (VDVK):** గిరిజన ప్రాంతాల్లో అటవీ ఉత్పత్తుల సేకరణ మరియు ప్రాసెసింగ్ కోసం ఏర్పాటు చేసిన క్లస్టర్లు.
3. **Vocal for Local:** స్థానిక ఉత్పత్తులకు ప్రాధాన్యత ఇచ్చి ప్రపంచ స్థాయికి తీసుకెళ్లాలనే ప్రభుత్వ నినాదం.

ముగింపు:

1.50 లక్షల మంది సందర్శకులు మరియు కోట్ల రూపాయల అమ్మకాలు జరగడం గిరిజన ఉత్పత్తులకు పెరుగుతున్న ఆదరణను సూచిస్తోంది. ఇది కేవలం ఒక ప్రదర్శన మాత్రమే కాదు, గిరిజన ఆర్థిక వ్యవస్థను ప్రధాన స్రవంతి మార్కెట్లతో అనుసంధానించే ఒక వంతెన.

INS తారాగిరి మరియు స్వదేశీ ఉక్కు (INDIGENOUS STEEL) - కీలక విశ్లేషణ

నేపథ్యం (Context):

ఏప్రిల్ 03, 2026న భారత నౌకాదళంలోకి చేరిన **నీలగిరి-క్లాస్ (ప్రాజెక్ట్ 17A)** యొక్క నాలుగవ స్టెల్త్ ఫ్రిగేట్ **'INS తారాగిరి'** నిర్మాణంలో 'మహారత్న' ప్రభుత్వ రంగ సంస్థ అయిన **SAIL (Steel Authority of India Limited)** కీలక పాత్ర పోషించింది.

పరీక్షా కోణంలో ప్రధానాంశాలు (CORE ANALYTICAL POINTS):

1. రక్షణ రంగంలో స్వయం సమృద్ధి (Atmanirbhar Bharat):

- **స్వదేశీ పరిజ్ఞానం:** ఈ యుద్ధనౌక నిర్మాణానికి అవసరమైన సుమారు **4,000 టన్నుల** ప్రత్యేక గ్రేడ్ స్టీల్ ప్లేట్లను పూర్తిగా SAIL సరఫరా చేసింది.

- **తయారీ కేంద్రాలు:** ఈ ప్రత్యేక ఉక్కును SAIL తన అనుబంధ ప్లాంట్లు అయిన **బొకారో, భిలాయ్ మరియు రూర్కెలాలలో** ఉత్పత్తి చేసింది. ఇది భారతదేశ మెటలర్జికల్ (Metallurgical) సామర్థ్యానికి నిదర్శనం.

2. ప్రాజెక్ట్ 17A (Project 17A):

- ఇది భారత నౌకాదళం కోసం నిర్మిస్తున్న అత్యాధునిక 'స్టెల్త్ ఫ్రిగేట్స్' (Stealth Frigates) శ్రేణి.
- INS తారాగిరి కంటే ముందు ఈ శ్రేణిలో **INS నీలగిరి, INS హిమగిరి, మరియు INS ఉదయగిరి**లను విజయవంతంగా నిర్మించారు. వీటన్నింటికీ SAIL ఉక్కును అందించింది.
- **నిర్మాణ సంస్థ:** ఈ నౌకను ముంబైలోని **మజాగాన్ డాక్ షిప్‌బిల్డర్స్ లిమిటెడ్ (MDL)** నిర్మించింది.

3. వ్యూహాత్మక ప్రాముఖ్యత (Strategic Significance):

- **INS విక్రాంత్:** భారతదేశపు మొదటి స్వదేశీ విమాన వాహక నౌక (IAC) INS విక్రాంత్‌కు కూడా SAIL ప్రత్యేక ఉక్కును సరఫరా చేయడం గమనార్హం.
- రక్షణ రంగంలో దిగుమతులపై ఆధారపడటాన్ని తగ్గించడం ద్వారా దేశ రక్షణ సన్నద్ధతను మరియు ఆర్థిక వ్యవస్థను బలోపేతం చేయడంలో దేశీయ ఉక్కు పరిశ్రమ పాత్ర కీలకంగా మారింది.

యూపీఎస్సీ మెయిన్స్ దృక్పథం (UPSC PERSPECTIVE):

- **డిఫెన్స్ ఇండిజినైజేషన్ (Indigenisation of Defence):** రక్షణ రంగంలో 'మేక్ ఇన్ ఇండియా' విజయవంతం కావడానికి ప్రభుత్వ రంగ సంస్థలు (PSUs) మరియు రక్షణ తయారీ సంస్థల మధ్య సమన్వయం ఎంత అవసరమో ఈ ఉదాహరణ తెలియజేస్తుంది.
- **నీలి విప్లవం & సముద్ర భద్రత (Maritime Security):** హిందూ మహాసముద్ర ప్రాంతంలో (IOR) భారతదేశం తన ప్రాబల్యాన్ని చాటుకోవడానికి ఇలాంటి అత్యాధునిక యుద్ధనౌకల అవసరం ఉంది. స్వదేశీ వనరులతో వీటిని నిర్మించడం వల్ల నిర్వహణ ఖర్చులు తగ్గుతాయి.
- **ఆర్థిక వృద్ధి:** రక్షణ అవసరాల కోసం ఖర్చు చేసే నిధులు దేశీయ పరిశ్రమలకే చేరడం వల్ల ఉపాధి కల్పన మరియు పారిశ్రామిక అభివృద్ధి (Industrial Growth) జరుగుతుంది.

పోటీ పరీక్షల కోసం గుర్తుంచుకోవాల్సిన కీవర్డ్స్:

1. **Project 17A:** భారత నౌకాదళం యొక్క స్టెల్త్ ఫ్రిగేట్ ప్రోగ్రామ్.
2. **Stealth Technology:** శత్రువుల రాడార్లకు చిక్కకుండా ఉండే సాంకేతికత.
3. **Maharatna PSU:** అత్యున్నత స్థాయి స్వయంప్రతిపత్తి కలిగిన ప్రభుత్వ రంగ సంస్థ (ఉదా: SAIL).
4. **DMR Grade Steel:** రక్షణ అవసరాల కోసం వాడే ప్రత్యేక నాణ్యత కలిగిన ఉక్కు.

INS తారాగిరి ప్రవేశం కేవలం భారత నౌకాదళ బలాన్ని పెంచడమే కాకుండా, రక్షణ తయారీ రంగంలో భారతదేశం ఎదుగుతున్న తీరుకు ఒక మైలురాయి. ఇది పోటీ పరీక్షల్లో **"Indigenous Technology and Developing New Technology"** విభాగం కింద చాలా ముఖ్యమైన అంశం.

బాబు జగ్జీవన్ రామ్ (BABUJI): చారిత్రక మరియు రాజకీయ ప్రాముఖ్యత

నేపథ్యం (Context):

ఏప్రిల్ 5, 2026న బాబు జగ్జీవన్ రామ్ 119వ జయంతి సందర్భంగా ఢిల్లీలోని ఆయన సమాధి '**సమతా స్థల్**' వద్ద కేంద్ర సామాజిక న్యాయం మరియు సాధికారత మంత్రిత్వ శాఖ ఆధ్వర్యంలో నివాళులర్పించారు.

పరీక్షా కోణంలో ప్రధానాంశాలు (CORE ANALYTICAL POINTS):

1. సుదీర్ఘ రాజకీయ ప్రస్థానం:

- **సుదీర్ఘ కాలం మంత్రిగా:** భారత క్యాబినెట్‌లో వరుసగా **35 ఏళ్ల పాటు** మంత్రిగా పనిచేసిన రికార్డు ఆయనకుంది.
- **కీలక పదవులు:** రక్షణ, వ్యవసాయం, రైల్వే మరియు కార్మిక శాఖ వంటి ముఖ్యమైన పోర్ట్‌ఫోలియోలను ఆయన నిర్వహించారు. భారత ఉప ప్రధాన మంత్రిగా కూడా సేవలందించారు.

2. హరిత విప్లవం (Green Revolution):

- కేంద్ర వ్యవసాయ శాఖ మంత్రిగా ఉన్న సమయంలో భారతదేశాన్ని ఆహార స్వయం సమృద్ధి దిశగా నడిపించడంలో ఆయన పాత్ర కీలకం. ఎం.ఎస్. స్వామినాథన్ వంటి శాస్త్రవేత్తలతో కలిసి **హరిత విప్లవాన్ని** విజయవంతం చేయడంలో ఆయన పాలనాపరమైన చొరవ చూపారు.

3. 1971 యుద్ధం మరియు రక్షణ రంగం:

- 1971 భారత్-పాక్ యుద్ధ సమయంలో ఆయన రక్షణ మంత్రిగా ఉన్నారు. భారతదేశం చారిత్రక విజయం సాధించి, **బంగ్లాదేశ్ ఆవిర్భవించడంలో** ఆయన వ్యూహాత్మక నాయకత్వం ఎంతో గుర్తింపు పొందింది.

4. సామాజిక సంస్కరణలు:

- దళితులు మరియు అణగారిన వర్గాల హక్కుల కోసం ఆయన నిరంతరం పోరాడారు. 1937లో 'డిప్రెస్డ్ క్లాసెస్ లీగ్'ను స్థాపించి వారి అభ్యున్నతికి కృషి చేశారు.

యూపీఎస్సీ మెయిన్స్ దృక్పథం (UPSC PERSPECTIVE):

- **స్వాతంత్ర్య పోరాటం:** క్విట్ ఇండియా ఉద్యమంలో చురుగ్గా పాల్గొని జైలుకు వెళ్లారు. అణగారిన వర్గాల తరపున స్వాతంత్ర్య కాంక్షను బలంగా వినిపించారు.
- **సమతా సిద్ధాంతం:** ఆయన సమాధి పేరు 'సమతా స్థల్' (Equality Place) ఆయన జీవితాశయమైన సామాజిక సమానత్వానికి ప్రతీక.
- **పార్లమెంటరీ ప్రజాస్వామ్యం:** రాజ్యాంగ పరిషత్ సభ్యుడిగా భారత రాజ్యాంగ రూపకల్పనలో, ముఖ్యంగా సామాజిక న్యాయం మరియు రిజర్వేషన్ల అంశాల్లో తన గళాన్ని వినిపించారు.

పోటీ పరీక్షల కోసం గుర్తుంచుకోవాల్సిన అంశాలు:

1. **జయంతి:** ఏప్రిల్ 5 (దీనిని 'సమతా దివస్'గా కూడా జరుపుకుంటారు).
2. **సమాధి:** సమతా స్థల్ (ఢిల్లీ).
3. **ముఖ్య గ్రంథం:** "Caste Challenge in India" (ఆయన ప్రసంగాలు/వ్యాసాల సంకలనం).
4. **బిరుదు:** గౌరవపూర్వకముగా అందరూ ఆయనను '**బాబుజీ**' అని పిలిచేవారు.

భారతదేశ నిర్మాణంలో బాబు జగ్జీవన్ రామ్ ఒక బహుముఖ ప్రజ్ఞాశాలి. వ్యవసాయం నుండి రక్షణ వరకు, సామాజిక న్యాయం నుండి అంతర్జాతీయ సంబంధాల వరకు ఆయన వేసిన ముద్ర చిరస్థాయిగా నిలిచిపోతుంది. యూపీఎస్సీ పరీక్షల్లో **"Post-Independence Consolidation"** మరియు **"Contributions of Modern Indian Leaders"** విభాగాల్లో ఈ అంశం చాలా ముఖ్యం.

INS త్రికండ్ టాంజానియా సందర్శన – వ్యూహాత్మక విశ్లేషణ

నేపథ్యం (Context):

భారత నౌకాదళానికి చెందిన ఫ్రంట్‌లైన్ గైడెడ్ మిస్సైల్ ఫ్రిగేట్ **'INS త్రికండ్'**, నైరుతి హిందూ మహాసముద్ర ప్రాంతంలో (South West IOR) తన విస్తరణలో భాగంగా ఏప్రిల్ 03, 2026న టాంజానియాలోని **దార్-ఎస్-సలామ్** (Dar-es-Salaam) కు చేరుకుంది.

పరీక్షా కోణంలో ప్రధానాంశాలు (CORE ANALYTICAL POINTS):

1. ద్వైపాక్షిక సంబంధాల బలోపేతం:

- **రక్షణ సహకారం:** భారత మరియు టాంజానియా నౌకాదళాల మధ్య పరస్పర సహకారాన్ని (Interoperability) పెంచడానికి సంయుక్త శిక్షణ కార్యక్రమాలు నిర్వహించనున్నారు.
- **సామగ్రి బదిలీ:** భారతదేశం నుండి తీసుకువచ్చిన కీలకమైన స్టోర్స్ (Critical Stores) మరియు రక్షణ పరికరాలను ఈ పర్యటనలో టాంజానియాకు అందజేస్తారు. ఇది భారతదేశం యొక్క 'నెట్ సెక్యూరిటీ ప్రొవైడర్' పాత్రను బలపరుస్తుంది.

2. మహాసాగర్ (MAHASAGAR) విజన్:

- **నిర్వచనం:** MAHASAGAR అంటే **"Mutual and Holistic Advancement for Security and Growth Across Regions"**.
- **ప్రాధాన్యత:** హిందూ మహాసముద్ర తీర ప్రాంత దేశాల మధ్య భద్రత, ఆర్థిక వృద్ధి మరియు సుస్థిరమైన అభివృద్ధిని పెంపొందించడానికి భారత నౌకాదళం చేపట్టిన ఒక క్రియాశీలక చొరవ ఇది. ఇది గతంలోని 'SAGAR' (Security and Growth for All in the Region) విధానానికి కొనసాగింపు.

3. వ్యూహాత్మక ప్రాముఖ్యత:

- **హిందూ మహాసముద్ర ప్రాంతం (IOR):** ఆఫ్రికా తీర దేశాలతో సంబంధాలు మెరుగుపరుచుకోవడం ద్వారా హిందూ మహాసముద్రంలో చైనా పెరుగుతున్న ప్రభావాన్ని అడ్డుకోవడం భారతదేశ వ్యూహం.
- **కల్చరల్ డిప్లొమసీ:** యోగా, క్రీడలు మరియు సాంస్కృతిక కార్యక్రమాల ద్వారా 'సాఫ్ట్ పవర్' (Soft Power) ప్రదర్శన మరియు ప్రజల మధ్య సంబంధాలను (People-to-people ties) పెంపొందించడం.

యూపీఎస్సీ మెయిన్స్ దృక్పథం (UPSC PERSPECTIVE):

- **భారత్-ఆఫ్రికా సంబంధాలు:** ఆఫ్రికా దేశాల భద్రతా అవసరాలను తీర్చడంలో భారతదేశం నమ్మకమైన భాగస్వామిగా ఎదుగుతోంది. ఇది 'ఇండో-పసిఫిక్' వ్యూహంలో కీలక భాగం.
- **సముద్ర దౌత్యం (Maritime Diplomacy):** నావికాదళ నౌకల పర్యటనలు కేవలం సైనిక ప్రదర్శన మాత్రమే కాదు, అవి ఆయా దేశాల మధ్య దౌత్యపరమైన నమ్మకాన్ని నిర్మించే వంతెనలు.
- **భద్రత:** సముద్రపు దొంగతనాలు (Piracy) మరియు అక్రమ రవాణాను అరికట్టడంలో టాంజానియా వంటి తీర దేశాలతో సహకారం భారత్‌కు అత్యంత అవసరం.

పోటీ పరీక్షల కోసం గుర్తుంచుకోవాల్సిన కీవర్డ్స్:

1. **MAHASAGAR:** ప్రాంతీయ భద్రత మరియు వృద్ధి కోసం భారత నౌకాదళం చేపట్టిన సమగ్ర విజన్.
2. **Guided Missile Frigate:** క్షిపణులను ప్రయోగించగల అత్యాధునిక యుద్ధనౌక (ఉదా: INS త్రికండ్).
3. **Dar-es-Salaam:** టాంజానియాలోని అతిపెద్ద నగరం మరియు కీలకమైన ఓడరేవు.
4. **Interoperability:** రెండు వేర్వేరు దేశాల సైన్యాలు సమన్వయంతో కలిసి పనిచేసే సామర్థ్యం.

INS త్రికండ్ పర్యటన భారతదేశం తన సముద్ర పొరుగు దేశాలతో సంబంధాలను కేవలం 'వ్యాపారం' కోణంలోనే కాకుండా 'సామూహిక భద్రత మరియు వృద్ధి' (Collective Security) కోణంలో చూస్తుందని స్పష్టం చేస్తోంది. యూపీఎస్సీ పరీక్షల్లో **"India and its Neighborhood- Relations"** మరియు **"Bilateral Agreements involving India"** విభాగాల్లో ఈ అంశం చాలా ముఖ్యం.

జాతీయ సముద్రయాన దినోత్సవం 2026 – కీలక విశ్లేషణ

నేపథ్యం (Context):

ఏప్రిల్ 5, 2026న 'జాతీయ సముద్రయాన దినోత్సవం'. దేశ ఆర్థిక వ్యవస్థ, వాణిజ్యం మరియు అనుసంధానతలో (Connectivity) ఈ రంగం పోషిస్తున్న పాత్రను ఆయన కొనియాడారు.

పరీక్షా కోణంలో ప్రధానాంశాలు (CORE ANALYTICAL POINTS):

1. చారిత్రక నేపథ్యం (Historical Significance):

- **తొలి ప్రయాణం:** 1919 ఏప్రిల్ 5న 'సింధియా స్టీమ్ నావిగేషన్ కంపెనీ'కి చెందిన **'SS లాయల్టీ' (SS Loyalty)** అనే నౌక ముంబై నుండి లండన్‌కు ప్రయాణించింది. ఇది బ్రిటీష్ పాలనలో భారతీయుల ఆధ్వర్యంలో జరిగిన మొదటి అంతర్జాతీయ సముద్ర ప్రయాణం.
- **ప్రారంభం:** ఈ చారిత్రక ఘట్టానికి గుర్తుగా **1964** నుండి ప్రతి సంవత్సరం ఏప్రిల్ 5ను 'జాతీయ సముద్రయాన దినోత్సవం'గా జరుపుకుంటున్నాము.

2. ఆర్థిక ప్రాముఖ్యత (Economic Importance):

- **వాణిజ్యం:** భారతదేశ విదేశీ వాణిజ్యంలో పరిమాణం (Volume) పరంగా సుమారు **95%**, విలువ (Value) పరంగా **70%** సముద్ర మార్గాల ద్వారానే జరుగుతోంది.
- **బ్లూ ఎకానమీ (Blue Economy):** సముద్ర వనరులను సుస్థిరంగా ఉపయోగించుకుంటూ ఆర్థిక వృద్ధిని సాధించడంపై ప్రభుత్వం దృష్టి సారించింది.
- **ఉపాధి:** ఓడరేవులు, షిప్పింగ్ మరియు లాజిస్టిక్స్ రంగాలు లక్షలాది మందికి ఉపాధి కల్పిస్తున్నాయి.

3. ప్రభుత్వ చొరవలు (Government Initiatives):

- **సాగరమాల ప్రాజెక్ట్ (Sagarmala):** ఓడరేవుల ఆధునీకరణ మరియు పోర్ట్-లెడ్ డెవలప్‌మెంట్ (Port-led development) కోసం చేపట్టిన ప్రతిష్టాత్మక పథకం.
- **మెరిటైమ్ ఇండియా విజన్ 2030:** రాబోయే దశాబ్దంలో భారత సముద్ర రంగాన్ని ప్రపంచ స్థాయికి తీసుకెళ్లడానికి రూపొందించిన రోడ్‌మ్యాప్.
- **మహాసాగర్ (MAHASAGAR):** ప్రాంతీయ భద్రత మరియు వృద్ధి కోసం పొరుగు దేశాలతో సహకారం.

యూపీఎస్సీ మెయిన్స్ దృక్పథం (UPSC PERSPECTIVE):

- **వ్యూహాత్మక ప్రాముఖ్యత (Strategic Importance):** భారతదేశానికి సుమారు **7,517 కి.మీ.** పొడవైన తీరప్రాంతం ఉంది. 'ఇండో-పసిఫిక్' ప్రాంతంలో తన ప్రాబల్యాన్ని పెంచుకోవడానికి బలమైన సముద్ర శక్తి (Maritime Power) అవసరం.
- **అంతర్జాతీయ సంబంధాలు:** 'నైబర్‌హుడ్ ఫస్ట్' (Neighborhood First) మరియు 'యాక్ట్ ఈస్ట్' (Act East) పాలసీలలో సముద్రయాన అనుసంధానత ఒక కీలక భాగం.
- **పర్యావరణం:** సముద్ర కాలుష్యాన్ని తగ్గించడం మరియు గ్రీన్ షిప్పింగ్ (Green Shipping) ప్రోత్సహించడం ద్వారా పర్యావరణ లక్ష్యాలను సాధించడం.

పోటీ పరీక్షల కోసం గుర్తుంచుకోవాల్సిన కీవర్డ్స్:

1. **SS Loyalty:** భారతదేశపు మొదటి స్వదేశీ వాణిజ్య నౌక.
2. **Blue Economy:** సముద్ర వనరుల ఆధారిత ఆర్థిక వ్యవస్థ.
3. **Port-led Development:** ఓడరేవుల చుట్టూ పారిశ్రామికీకరణ మరియు అభివృద్ధిని ప్రోత్సహించడం.
4. **Inland Waterways:** నదుల ద్వారా సరకు రవాణాను పెంచడం (ఉదా: నేషనల్ వాటర్ వేస్).